

WAXT

2
DIDE

7.90

Arkadaşımız Qoço yine bişeler bulmuştur. Qoço'nun bulduğu bu harita, Anadolu ve şimdiki Türkiye denilen yerde, gerçek anlamda kimlerin yaşadığını belirtmektedir. Fakat bu haritada belirtilen Ermeni ve Yunanlılar yerlerinde yoktur. Çünkü bunların dinleri ayrı olduğundan, yaşama şansları hemen hemen yok denecek kadar azdı. Fakat diğerleri, hele hele KÜRTLER yerindedirler. Ve daha tam asimiyasyona uğramamışlardır. Yok olmama savaşımını veriyorlar. Buna da ölüm-kalım savaşı diyebiliriz.

Qoço, bu haritayı nereden, nezaman ve kimlerden aldığı hakkında, bir malumatta bulunmamıştır...

Qayd vineno na mare
Nivisneme ve tore
Ruşneme ve sımare
Mird buwane na hore

W A X T ?

Waxt çıkarken belirtmediğimiz bazı hususları, burada belirtmek istiyoruz. Bunları belirtmekte de yarar görüyoruz.

Belirtmek istediğimiz konu şudur: Sevimli bir arkadaş sözlü olarak, bize bir kaç kere tekrarlıyarak söylemiştir: 'Bu Waxt nedir? Siyasi mi, kültürel mi, yoksa gırgır bir dergi mi? Belirtiniz.' Demıştır. Biz de bunu ciddi bilerek arkadaşına ve böyle düşünenlere, burada bunu belirtme çalışacağız.

Waxt'ı çıkarırken böyle bir şey düşünmedik, galiba da düşünemeyeceğiz... Kısacası Waxt bu saydıklarımızın hepsini içine aldığı gibi, ağırlık yönünü, kültür ve dil faaliyetine vermektedir. Tabii bunun yanında, gırgırını da, mizahını da yapmaktadır. Fakat politik denince bir siyasi çizgi değil, ama dilini, kültürünü, gelenek ve göreneklerini, içinde bulunduğu toplumda yaşamıyorsa, yapamıyorsa, bunlara da karşı bir şeyler yazmak, araştırmak, okumak, okutmak politika ise doğrudur. Bu konuda gelen eleştirilere de açıktır. Tüm eleştiriler de açık ve net bir şekilde cevaplandırılacaktır.

Yoksa, bir dile, bir kültüre yapılan haksızlıklara karşı durmak ve dirinmek, sanıldığı gibi de kolay değildir. Kolaysa hodri meyden...

Kısacası Waxt zamanın ta kendisidir. Zamanı geldiği için, bir-iki arkadaş kolları sıvamıştır. Yarın öbür gün de paçaları sıvayacaktır. Önlerinde büyük dereler vardır.

Zaten yasak kabul edilen bir dille yazmak, politikanın ta kendisidir. Yasaklanmış türkü ve hikâyelirini yazmak, kültür ve politikanın yine ta kendisidir.

Bu yasakçıların durumunu ele almak, onların acizliğini yazmak, politika artı gırgırın en iyisidir.

Baska bir şey yazamayacağız.

Başka bir şey yazma gereği var mı..?

Qayd ve Mılaket

	1	2	3	4	5	6	7	8
1	R	E	Z	E		L	U	B
2	E	L	E		R	I	D	A
3	Z	I	M	E		C		S
4		M			W	E	D	A
5	Q		A	M	E		A	R
6	O	X			S	O	N	A
7	A	E	S	E		L	O	X

Waxt 1

FAL

BARAN (2I.3-20.4)

Baqıl vinde, kare xo bak bike. Çıxıre zımıstanide, kutuquro xo bisevekne. Sileceniya to esta.

MOZIK (2I.4-20.5)

Kef kefe tuvo, dewran dewrane tuvo. Bure, bışıme bifeteliye, na roca niyanene reyna nivinena. Tore nejdıra çiyena yeno.

DILETİ (2I.5-20.6)

Tale to negurino. Tı kotıra şere delviçe perena. Xore miyaze poce, qırvane bike, vengə wayire xo de. Beka tore cayera roste keno ra.

KERKENCE (2I.6-20.7)

To hewne xo diyo. Raste jüya sipelave, sıthelale yena. A ki tore je çıla yeniye veşena. Rehetiya to hurendidera.

ŞER (2I.7-20.8)

Xaxe to tene dezene, so germıku. Rınd qayte xo ke. Osu ree yeno dina. Qurvetiye de weşiya.

AZEBE (2I.8-20.9)

Halvozune xore xayneni meke. Berzra meso, alçax kuna. Zovi ki tale to gureyeno. Gegene Waxt buwane.

QENTER (2I.9-20.10)

Ye xuyane xıravına caverde. Waxt nıka xıravıno, dane toro, lew u pırnukane to kene wele. Meşermayiye, a ki tora hes kena.

DIMPİSTİKE (2I.10-20.11)

Na rozu cayera tene perey kune to dest. Çar - çur meke. Pee kar u gure xo bike. Tenga to esta.

TIRKEMAN (2I.11-20.12)

Sar to newazeno, to de qarino. Xo teng meke. Onciya çı zonena heni bike. Xo bisevekne. Vere to hiratiya.

KELEZE (2I.12-20.1)

Kar u gure xode niyade. Ceniya domanura hes bıkere. Dedi qudi zere çeyi mekere. Fıstanu suru dime niya medere. Hal u waxt rıno.

BIROS (2I. 1-20.2)

Heni poştı ser merediya ra, çıtur mırd bure. Kam tore giando. Xo axwe u adır ra bisevekne.

MOSE (2I.2-20.3)

Dengız eve kunez kem nebena. Hal u waxte to rıno. Tı ke jüde ardım bıkere tawave to nebena. Çım tengiye meke. Xo jede medefelne.

S I L ' O Q I Z Y A S A K L A N D I !

(Tunceli)

Yaklaşık olarak 50 yıldan beri Zazaca türkü söyleyen 'Silo Qız' ın türkü söylemesi yasaklandı.

Daha öncede defalarca tutuklanan, türkü söylemesi yasaklanan Silo Qız'ın bu durumunu halk tepki ile karşılamaktadır. Halkın tepkisi giderek büyümektedir.

Yüzlerce ağıt ve bestesini kemen eşliğinde söyleyen Silo Qız, daha önce de 12 Mart 1970 lerde tutuklanmış ve Diyarbakır da 6 ay iskenceye alınmıştır.

Tüm bunlara karşın Silo Qız ise, eskisi gibi türkü ve ağıtlarını söyleyememesine içerlenirken, kendisine konulan bu yasağa üzülmemektedir.

Waxt bu vesile ile Silo Qız'ın bir anısına ve bir türküsünü kıvançla sunar...

Bir sorgulama sırasında askeri savcı, tercuman aracılığı ile, 'Sor bakalın, bu adam, Molla Mustafa Barzani'yi tanıyor mu?' Bunun üzerine Silo Qız rahat bir şekilde, tercumana: 'Hele sor, hangi aşirettendir, hangi köylüdür, kimin oğludur, sövlerse belki tanırım.'

X E L İ L B E G E F E M E

Mire Mire bebexto Miro

Ax Miro Miro xayino Miro

Bebexteni meke dısmene to Xızıro

Ax kam ke bıkıno xayın gıneno pıro

Ala urze Meme İlyasi çek çurete

kıştena Xelil Bege mire fetelino

Bego dik veng dano nao sodıro

Feme de Feme Xelil Bege mı heniyo

De Feme Feme Xelil Bege mı heniyo

Ostore Xelil Bege mı nao yeno

suyariye seri sero niyo

Ostor suyariye sere to kuyo

Va ke çee Miri de meser biyo

De Mire Mire adırde çee to kuyo

Qemisiyero Xelil Bege mı meke mısayive tuyo

Axır werte sımade inqarê, Eli'yo

Adıre Oli de çee Mire kuyo

Xezne çee Bahh-Usen Day zafe

Wae Heq zalımı vıra siyo

Feme de Feme Xelil Bege mı weke
De Feme Feme Xelil Bege mı weke
Emina Xatuna waye, xevere ruşnena mamure sola Koreke
Mamur Haqi nas kena, Xelil Beg amo egle meke
Mamur tı ke hegi nas kena, Xelil Bege bıraye mı amo, egle meke
Mire çeeyesayi eve Xelil Bege mı kenda duvara u deke
De Mire Mire bebexteni meke

Fema vasayiye Xelil Bege mı cade
Fema vesayiye Xelil Bege mı cade
Ostore Xelil Bege mı bonce tever, ciniso rado
Reyna bezna rindeke, wa xore posta ostore qimetli sero tado
Miro Heqi rozake da to cıra helme mado.
To Xelil Bege mı do kistene, cıra ne domano ne ewlado

Fema merese Xelil Bege mı kemero riso
De Fema merese Xelil Bege mı kemero riso
Ostore qimetli jen kere, merexliyo helme ciniso
Jene ostore qimetli zerno semo
Xelil Bege mı ve xo zerno xaliso
Kıla Comerdi de çe Miri ra niso
Mordem çitur kisenomordeme niyaneni kom u mecliso
Mordem çitur qest keno dano kistene
Bege niyaneni kom u mecliso

Derdo derdo Xelil Bege mı derdo
Ax derdo wax derdo Xelil Bege mı derdo
Xelil Bege mı siyo Mamaxatune riye xo terdo
Miri xapıto Xelil Bege mı qan kerdo
Berdo Baxıre, tay sonde Heqi werdo
To Xelil Bege mı do kistene
Çevere odu qonaxu Feme de zerze kerdo

De Feme Feme Xelil Bege mı kasi
De Feme Feme Xelil Bege mı kasi
Waye bervena vana; mı hefe Xelil Bege bıraye xo guretene nedo
Ax u waxe mıno, bine wayire merex u tasi
Waye merex meke
Kefire din tersi na dinade neceler cır kerdi
Axave mir xasi
Na dinade çeeyesavi bebextu day kistene, xorte burne basi
Xelil Bege mı do kistene
Kerdo ve qolinde Meme İlyasi

Ş İ R O Q U R T

Hete made mordeme biyo, ey siro qurtra zof heskerdo. O ke şiyoy kotilçire şiro qurt potoy. Amo, roze şiyoy çe yıqrare ho. Wayira çeyi waxte ho çineviyo, çare tose hemgeno zalal u nune tire ra ardo, piya werdo.

Uzara usto ra şiyoy çe zu axayı, tabi axa xuya ney zoneno, xanıma hora vano: 'Şiro de gırs poze, Memed sirra qeyir tawa neweno!' Xatune şir pozena kena hazır, çeverde vezena, pırnike Memedi lewine, rezefino. Axa niyadano ke kefe Memedi çino, vano: 'Meked, ma tora pers nekerd, şir pot.' Memed vano: 'Axa mıre na sire mı reyna poze, ez dota amune çe yıqrare ma Ali, Fate ciye ho kerdve xaxe piye piye mı, ard tose hemgen dave mı, na siro delali ita mend!'

KOSE

Kose kose de kose
Kose kosede rose
Ma de zof peti vejine
Domane na Bese
Xızık bıros dame to
Hore here bidose

De kose kose kose
Onciya kosede rose
Sare ke kundire vi
Heq vo tola na lese
Tola bosa na lese
Lona ke xoriya
Cıra vane na sose
De kose kose kose
Reyna here bidose

...

Qayd

PASA

Ma de pasa na çino
O pasaye Tırkuno
Hem zureno, hem laweno
Dısmene Kırmancuno

Vaze mıra no çıko
Est bine adır pot
Kerd ve dare qart kurt
Eve loqmu qult qult
Ez şino ser şiro qurt

Dora toraq pozeme
Nun ra zerfeti pozeme
Ma ke şiro qurt dii
Destune ho pa weme

Do kene ci tevdane
Siniyede çerexnene
Ron cıkere gol keme
Eve kefi borime

QAYD

Pasa pasa pasa o
Pasa ki zof posa o
Gazi ki ma de pasa o
Zurekero ri şa o

...

Qayd

Şıkır be Heci, ma xelqime. Ze mıloçıkanime, ze mıloçıka ki bine linga da paymal şome. Hama roce ena, a roca made, a sata de kes nişkıno vıreniya ma bıcerı. Ma ze çeme dirvetini kumero raa, olaxa, vındetena ma çına hata dengıze be bını. Uca xo keme vındi hama onciya nevindeme.

Şıma şı serçınayra qese ken. Heya heya, Almanya Rocvejiyayı yera. Se ke şıma ki zane, çıxa çiyede xıravın bi. İsan niskiyene tene çiyoke rınd damıs beno, ze televzone, arabe, video, dolabe muziki, makine kınca şütene, çıyo rındo wese ze çıye 'West'i bıcerı.

Aye arabe maye çurkıni şıma ki di. Hela hela 'Trabant', merate çiyere ki nebiyene, ondere kaxıtera bıye. Mordem gere ebe des sera, sero bıvınetene ke dore bıyamene, to ki juve buguretene.

Xora made her çı ebe dore bi. Mordem çıxa dorekewtene, reza dore de bıvınetene, honde ki pere roce be roce bıyene zaf.

Xora henen bi, mordem ke buwastene çıye bıcerı, ini reza dore de kerdene san. Xora çıye ke bıkewtene cı ki onciya tawa nebiyene.

Emiso ze muz u purteqali xora çine bi. Çıyo ke rınd pısto tera, bereqoço, gere isani bine destıra peda kendene. Çıyo bıno ke bi ki, a werden u kerdena veriya xırabıne, çiyoke qe çiyere nebiyene, ze qezeta, kıtab, mecmua, bıleta trene, otopese, qatıxe werdene, nun ra hata sole, ucara hata bıre be tami, (Nezo sexte bi, çık bi.) kınç - koli u werdeno kerdena domanu... ano çıyo niyanan xora ze be pere bi. (Kesi neguretene coka.)

Ne kelpa nevatene, lao no mılet ne perane xo se bıkerı. Qa pere sene pere bi, tebera qimete kaxıtede bi.

Xora neverdene ma hını zaf bışiyene teber. Bışiyene ki se kerdene? Ha to pere ma tey berdo do, ha uca wele da. Wele onciya hardrawa, hardıra ki vane hardı dewreş. Termaşane perene mara vatene pere Marks'i. (Nezo dera hes nekerdene, coka pere ma ki be qimet bı çık bi?)

Şıkır be na roce ke, ini D - Marq cevane madero, çıyo bereqoç dukanane ma dero. Ez zurara hes neken, ardum zaf bı, hama ez onciya ki vana, no kuli qezence perodayışe mao. Endi piyasa, piyasa ekomomiye yakerdiya, kan ke çıxa pere wazeno şıkino bıderı, şıkino pee çı buwazo, çı begem bıkerı, bıcerı. Mordem qe ke mecero ki, heni qayte cı kero, onciya çıme isani bereqine, ne çıye bereqoç pıstayıra. O ki mıradero.

Bıraye xora vaine, çıyo weş durıra kıvso. Werdena rındeke durıra bereqına. Xora çıyo ke isanide eno bine hardı werdena. Coka vane, bıreno peen ceve xo çine.

Na dire rociyo 'West'e son kar, tene seke qefeliyaviya. Heni nebiyene mı şımare hona gele qesey qese kerdene.

Ne kelpa ki neze isani zaf rebetene coka?

WAXT

2
DIDE

7.90

Wovor haben Sie am meisten Angst

Jutta Dittfurth, 38,
Grüne Politikerin

Daß es die Menschen nie schaffen, das notwendige Bewußtsein, die Phantasie und die Kraft zu entwickeln, um die politischen Verhältnisse hier radikal zu verändern. Es gelingt den Herrschenden allzu leicht, mit der Droge Konsum davon abzulenken, daß der relative Reichtum vieler nur um den Preis der Ausbeutung der Menschen zu haben ist. Und der Vernichtung der Natur, besonders in der dritten Welt. Ich fürchte mich davor, am Ende meines Lebens festzustellen, nichts erreicht zu haben.